

คำแนะนำของประธานศาลฎีกา

เกี่ยวกับการดำเนินคดีโดยไม่สุจริตในคดีอาญา

พ.ศ. ๒๕๖๙

เนื่องจากศาลเป็นองค์กรสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค การใช้สิทธิทางศาลจึงต้องเป็นไปด้วยความสุจริตอันเป็นรากฐานสำคัญของหลักนิติธรรมและความสงบเรียบร้อยของสังคม และเพื่อเป็นประกันว่ากระบวนการพิจารณาของศาลจะไม่ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในทางที่ขัดต่อคุณค่าพื้นฐานดังกล่าว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๑/๑ กำหนดให้ศาลมีอำนาจตรวจสอบกลับกรองการใช้สิทธิฟ้องคดีอาญาให้อยู่ในกรอบแห่งความสุจริต ไม่เป็นการเอาเปรียบหรือกลั่นแกล้งกัน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วยความรอบคอบ ถูกต้อง และเหมาะสม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประธานศาลฎีกา จึงออกคำแนะนำไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลย หรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบตามบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑/๑ ให้หมายความรวมถึง

(๑) การฟ้องคดีที่มีลักษณะเป็นการก่อกวน ช่มชู้ คุกคาม สร้างความอับอายอย่างไม่เป็นธรรม หรือสร้างความยากลำบากเดือดร้อนแก่จำเลยในการต่อสู้คดีเกินสมควร

(๒) การฟ้องคดีที่มีลักษณะเป็นการกดดันให้จำเลยต้องกระทำการหรือละเว้นกระทำการเพื่อประโยชน์อันมิชอบ หรือต่อรองผลประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

(๓) การฟ้องคดีโดยจงใจกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ไม่ถูกต้องหรือปกปิดข้อเท็จจริงนั้น

ข้อ ๒ พฤติการณ์ในการฟ้องคดีดังต่อไปนี้ พึงถือเป็นเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑/๑

(๑) กรณีมีการกล่าวอ้างว่ามูลคดีเกิดหลายท้องที่ และยื่นฟ้องคดีต่อศาลในท้องที่ที่ห่างไกลจากภูมิลำเนาหรือสถานที่ทำงานอันเป็นปกติของจำเลย โดยไม่ได้ก่อให้เกิดความสะดวกในการสืบพยานหลักฐานหรือไม่เกิดประโยชน์ต่อการพิจารณาคดี

(๒) การฟ้องคดีเพราะเหตุที่จำเลยมีส่วนในการรณรงค์ เรียกร้อง หรือแสดงความคิดเห็นเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิทธิของผู้บริโภค สิทธิแรงงาน หรือประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

(๓) การฟ้องคดีเพราะเหตุที่จำเลยเปิดเผยข้อมูลการทุจริตหรือการประพฤติมิชอบด้วยกฎหมาย

(๔) การฟ้องคดีเพราะเหตุที่จำเลยมีหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาความผิดของโจทก์ ในระหว่างการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือมีคำสั่งชี้ขาด

(๕) การฟ้องคดีที่เกิดจากมูลเหตุเดียวกันเป็นหลายคดีโดยไม่มีเหตุสมควรและมีลักษณะ เป็นการสร้างความยุ่งยากและไม่เป็นธรรมให้แก่จำเลยในการต่อสู้คดี

(๖) การฟ้องคดีเพราะเหตุที่จำเลยใช้สิทธิหรือปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายโดยคำฟ้องไม่ปรากฏ ข้อเท็จจริงว่าจำเลยกระทำโดยไม่สุจริตหรือประพฤตินิชอบโดยชัดแจ้ง

ข้อ ๓ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าการฟ้องคดีได้ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑/๑ ศาลพึงสั่ง ให้โจทก์ชี้แจงรวมถึงแสดงพยานหลักฐาน และศาลอาจเรียกพยานหลักฐานอื่นใดมาเพื่อประกอบการไต่สวน และวินิจฉัยได้ตามที่จำเป็นและสมควร เพื่อการนี้ ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีหรือเจ้าพนักงานศาล ช่วยตรวจและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อประกอบการไต่สวนก็ได้

ในกรณีที่ความปรากฏโดยชัดแจ้งว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑/๑ วรรคหนึ่ง ศาลจะยกฟ้องตั้งแต่ชั้นตรวจฟ้องก็ได้

ข้อ ๔ ถ้าคดีอยู่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลอาจดำเนินการตามข้อ ๓ วรรคหนึ่ง ไปพร้อมกับการไต่สวนมูลฟ้อง แล้วมีคำวินิจฉัยให้ยกฟ้องหรือประทับฟ้องตามแต่ศาลจะเห็นสมควรไปใน คราวเดียวกันก็ได้

ข้อ ๕ การใช้ดุลพินิจตามบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑/๑ วรรคหนึ่ง ศาลพึงคำนึงถึงพฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำตามฟ้อง ประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับ รวมถึงความชอบธรรม และความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมจากการดำเนินคดีต่อไปประกอบด้วย

ข้อ ๖ กรณีที่จำเลยอ้างว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑/๑ หากเห็นได้ว่า จำเลยมีพฤติการณ์ในทางประวิงคดี ศาลพึงสั่งงดหรือยุติการดำเนินการตามข้ออ้างของจำเลย และดำเนินคดีต่อไปโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ศาลจะออกข้อกำหนดหรือมีคำสั่งอื่นใดเพื่อห้ามการดำเนิน กระบวนพิจารณาในทางก่อความรำคาญหรือประวิงคดีด้วยก็ได้

ข้อ ๗ การดำเนินการทางอาญาในส่วนอื่นนอกจากที่ระบุในคำแนะนำนี้ ศาลพึงยึดหลักการดำเนินคดี โดยสุจริตและหลักความได้สัดส่วนเป็นพื้นฐานในการใช้ดุลพินิจตามกฎหมาย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๙

อดิศักดิ์ ตันติวงศ์

ประธานศาลฎีกา